

ISOLDA BIGVAVA (TBILISSI, GEÒRGIA, 1948 - VILAFRANCA
DEL PENEDÈS, 2005)

Amb el georgià com a primera llengua —en el seu cas no podem parlar pròpiament de llengua «materna» perquè la seva mare, russa, no parlava georgià—, Isolda Bigvava entrà més en contacte amb la cultura russa a través de qui seria el seu marit, pertanyent a una família russòfona molt culta. Després dels estudis secundaris, estudià filologia espanyola a l'Institut de Llengües Estrangeres de Piattigorsk, al Caucas del Nord (1967-71). I fou precisament en aquesta època que es produí el seu primer contacte, inesperat, amb la llengua catalana: un dia, per la ràdio, va sentir Raimon cantant la cançó *Al vent* —en una època, doncs, en què era més fàcil que això passés al Caucas que no pas als Països Catalans. Així començà el seu interès per la nostra llengua, que ja no abandonà mai.

Després de casar-se, es traslladà a Moscou, on continuà els estudis a l'Institut de Pedagogia (1971-73). L'any 1976, començà a impartir classes com a professora de llengua espanyola a l'aleshores Departament de Filologia Romànica —posteriorment Departament de Filologia Iberoromànica— de la Universitat Lomonòsov. Era l'inici de l'anomenada Transició, a l'Estat espanyol, que havia reestablert les relacions diplomàtiques amb la Unió Soviètica i havia tramès Joan Antoni Samaranch com a ambaixador a Moscou. A l'ambaixada hi treballaven alguns catalans, com Josep Maria Farré i Lourdes Jorba, i moguda per l'esmentat interès per la nostra llengua, va aconseguir la seva col·laboració i així aconseguí d'organitzar unes sessions introductòries per tal d'aprendre català juntament amb petit grup de professores. Samaranch, evidentment conscient de la nova situació política, decidí ajudar aquesta professora interessada per la llengua catalana i li facilità l'obtenció de diccionaris, gramàtiques i material didàctic; les autoritats soviètiques no hi van posar cap inconvenient, ja que comptava amb la col·laboració del nou ambaixador espanyol. Tres anys després, el 1979, Isolda Bigvava es feia càrrec del primer curs de català que oferia la Universitat de Moscou. L'ensenyament del català hi va rebre, a més, un reforç fonamental l'any 1982, amb la tramesa, per part de la Generalitat de Catalunya, dels primers lectors de català: M. Senabre, els tres primers anys, i Jaume Palau, els tres següents. Aquests primers lectors esdevingueren uns excel·lents col·laboradors i amics, per a ella i, en aquells temps, l'única possibilitat de comunicar-se amb catalanoparlants nadius.

Apassionada per les llengües i la seva didàctica, va traduir diversos autors catalans al rus, obrí la recerca del seu Departament per primera vegada als temes de

llengua i literatura catalanes i hi acabà creant una autèntica escola de catalanistes. A més, hi organitzà un grup de teatre, per al qual feia adaptacions de clàssics espanyols i d'obres catalanes, que van representar en diferents universitats de l'URSS: Moscou, Leningrad, l'Institut de Llengües Estrangeres de Piatigorsk (Rússia), Kiev (Ucraïna), Tartu (Estònia)..., fins i tot, doncs, en universitats on no s'ensenyava el català, perquè considerava que els estudiants de filologia romànica havien d'entendre mínimament qualsevol llengua romànica.

L'obertura de fronteres a la Unió Soviètica, l'any 1988, li va permetre fer el seu primer viatge a Catalunya, a partir del qual li fou molt més fàcil el contacte amb les institucions catalanes: l'any 1990 la Fundació Congrés de Cultura Catalana concedí beques per a estudiants de català de Moscou, l'any 1996 se signà el conveni d'intercanvi amb la Universitat de Barcelona, de manera que els estudiants russos van poder començar a fer estades al país i aprofundir en els seus coneixements lingüístics i culturals, etc. També durant aquesta dècada Isolda Bigvava va poder començar a prendre part en col·loquis i trobades de catalanística, com el col·loqui de l'AILLC a Alacant i Elx (1991) o les Trobades Internacionals de Departaments de Català i Associacions de Catalanística celebrades en el marc dels premis Octubre, a València (1992, 1993, 1994) —abans que el boicot als premis per part del govern valencià del PP les fes inviabilitats—, on uns quants col·legues catalans la vam poder conèixer personalment.

La seva gran passió, com ja hem dit, era l'ensenyament de les llengües i, molt especialment, el de la llengua catalana. L'excel·lència del seu mestratge la podem veure reflectida en el domini de la nostra llengua que acostumen a tenir els seus deixebles i va saber sintetitzar el seu mètode en el volum *Учебник Каталанского Языка* —Manual de Llengua Catalana— (2002), és a dir, la primera part d'un curs d'iniciació a la llengua catalana per a russòfons. El llibre, preparat amb la seva filla, Maïxa Kharchiladze —un altre magnífic exemple de l'eficàcia del mètode de la seva mare—, li valgué el premi Memorial Joan B. Cendrós de la Nit de Santa Llúcia de 2003, un reconeixement massa modest per a una dona que estimà la cultura catalana i que, enmig de tota mena de dificultats, la féu estimar als seus alumnes russos. Després d'una llarga malaltia, ens ha deixat massa prematurament i amb la seva discreció habitual. Descansi en pau.

AUGUST BOVER I FONT
I MERCÈ SENABRE
Universitat de Barcelona